EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2019 09 26
COM(2019) 429 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI IR EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI

dėl 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 116/2009 dėl kultūros vertybių eksporto įgyvendinimo

2014 m. sausio 1 d. – 2017 m. gruodžio 31 d.

Turinys

1. Santrauka 2
2. Įvadas 3
3. Reglamento aplinkybės 3
   3.1. Aplinkybės Europoje 3
   3.2. Tarptautinės aplinkybės 4
4. Reglamento įgyvendinimas 4
   4.1. Tikslai ir veiklos rezultatai 4
   4.2. Kultūros vertybių apibrėžtis 5
   4.3. Amžiaus ribos ir finansinės ribinės vertės 5
   4.4. Skaičiai, susiję su standartinėmis eksporto licencijomis 6
   4.5. Specialios ir bendros atvirosios licencijos 6
   4.6. Eksporto licencijos reikalavimo išimtis 8
   4.7. Licencijos paraiškos atmetimo priežastys 8
   4.8. Klausimai, susiję su licencijų blankais 9
   4.9. Licencijų atšaukimas arba panaikinimas 9
   4.10. Naudojimasis elektroninėmis sistemomis 9
   4.11. Sankcijos ir kitos priemonės 10
   4.12. Institucijų bendradarbiavimas 10
   4.13. Materialiniai ir žmogiškieji ištekliai 11
5. Išvados ir neišspręsti klausimai 11
6. PRIEDAI 13
   1 lentelė. Valstybių narių išduotos standartinės licencijos* 13
   2 lentelė. Galiojančios specialios atvirosios licencijos 14
   3 lentelė. Galiojančios bendros atvirosios licencijos 15
   4 lentelė. Atmestos standartinių licencijų paraiškos 16
   5 lentelė. Aptiktos reikalavimų neatitinkančios siuntos 17
   6 lentelė. Valstybių narių išduotos standartinės licencijos, palyginti su atmestomis standartinių licencijų paraiškomis ir aptiktomis reikalavimų neatitinkančiomis siuntomis 18

1. SANTRAUKA

Šioje ataskaitoje pateikiama kultūros vertybių eksporto licencijų išdavimo sistemos, nustatytos Reglamentu (EB) Nr. 116/2009 dėl kultūros vertybių eksporto ir Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 1081/2012[1], įgyvendinimo apžvalga.

Ataskaita grindžiama duomenimis, kuriuos valstybės narės pateikė atsakydamos į klausimyną, apimantį visus eksporto licencijų išdavimo sistemos įgyvendinimo aspektus. Ji apima 2014–2017 m. laikotarpį. Priede pateikti duomenys susiję su trijų rūšių eksporto licencijomis: standartinėmis licencijomis, specialiomis atvirosiomis licencijomis (privačių asmenų pakartotinai vykdomas laikinasis eksportas) ir bendromis atvirosiomis licencijomis (muziejų ir panašių institucijų pakartotinai vykdomas laikinasis eksportas).

Ataskaitoje taip pat pateikiama informacija apie dabartines iniciatyvas ir būsimus uždavinius, pavyzdžiui, gerinti valstybių narių valdžios institucijų, dalyvaujančių įgyvendinant Reglamentą, bendradarbiavimą, skatinti bendrą valstybių narių Reglamento nuostatų supratimą, nustatyti geriausią kompetentingų institucijų ir muitinės patirtį tiriant kultūros vertybių kilmę, taip pat išnagrinėti technines, finansines ir teisines galimybes naudoti elektronines eksporto licencijų išdavimo ir kontrolės priemones, pavyzdžiui, sukurti arba prisijungti prie centralizuotos elektroninės sistemos, kuri būtų susieta su nacionalinėmis muitinio įforminimo sistemomis.

[1] Pagal Reglamento (EB) Nr. 116/2009 10 straipsnį reikalaujama, kad Komisija Europos Parlamentui, Tarybai bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui reguliariai teiktų ataskaitą apie šio reglamento įgyvendinimą.

2. ĮVADAS

Remiantis Tarybos reglamentu (EB) Nr. 116/2009 dėl kultūros vertybių eksporto[2] (toliau – Reglamentas), eksportuojant tam tikras kultūros vertybes už Europos Sąjungos (toliau – ES) teritorijos ribų, pateikiama eksporto licencija ir užtikrinama, kad tų vertybių eksportui prie Sąjungos išorės sienų būtų taikoma vienoda kontrolė. I priede apibrėžiama materialinė Reglamento taikymo sritis, išvardijant kultūros vertybių, kurioms jis taikomas, kategorijas, taip pat nustatant daugumos išvardytų kategorijų mažiausio amžiaus ir (arba) vertės reikalavimus.

Eksporto licencijas išduoda paskutinės valstybės narės, kurios teritorijoje tas kultūros objektas neabejotinai ir teisėtai buvo, kompetentinga institucija. Tuomet atliekant muitinius tikrinimus užtikrinama, kad kultūros vertybes būtų galima išvežti iš ES muitų teritorijos tik turint galiojančią eksporto licenciją.

Siekiant užtikrinti, kad Reglamente numatytos eksporto licencijos būtų vienodos, reikėjo išdėstyti taisykles, kuriomis reglamentuojamas licencijų blankų rengimas, išdavimas ir naudojimas. Įgyvendinimo reglamente (ES) Nr. 1081/2012[3] nurodytos trys eksporto licencijų rūšys (standartinė licencija, speciali atviroji licencija ir bendra atviroji licencija) ir nustatytos jų taikymo taisyklės. Kai kurių valstybių narių nacionalinėje teisėje gali būti nustatyti papildomi apribojimai, įskaitant reikalavimą gauti licenciją, kad būtų galima vežti objektus, priskiriamus nacionalinėms vertybėms.

Atnaujinti institucijų, kurioms suteikta teisė išduoti eksporto licencijas, sąrašai skelbiami Oficialiajame leidinyje kartu su muitinės įstaigų, kurioms suteikta teisė tvarkyti eksporto formalumus, sąrašu[4].

Reglamentu siekiama suderinti pagrindinį laisvo prekių judėjimo ir nacionalinių vertybių apsaugos principą, atsižvelgiant į istorinę vidaus rinkos kūrimo sistemą, kuria panaikintos visos valstybių narių vidaus sienos.

Remiantis Reglamento 10 straipsniu, Komisija Europos Parlamentui, Tarybai bei Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui turi reguliariai teikti ataskaitą dėl šio reglamento įgyvendinimo.

Ši ataskaita grindžiama informacija, įskaitant statistinius duomenis apie licencijų naudojimą, kurią valstybės narės pateikė atsakydamos į klausimyną, apimantį visus eksporto licencijų išdavimo sistemos įgyvendinimo aspektus. Ji taip pat grindžiama ekspertų grupės diskusijomis su kultūros vertybėmis susijusių muitų klausimais.

[2] 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 116/2009 dėl kultūros vertybių eksporto *(OL L 39, 2009 2 10, p. 1).*
[3] 2012 m. lapkričio 9 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 1081/2012, skirtas Tarybos reglamentui (EB) Nr. 116/2009 dėl kultūros vertybių eksporto *(OL L 324, 2012 11 22, p. 1).*
[4] Naujausią tokių nuorodų sąrašą galima rasti OL C 71, 2018 2 24, p. 5.

3. REGLAMENTO APLINKYBĖS

3.1. Aplinkybės Europoje

Reglamentu nustatyta ES lygmens sistema papildomos kitos priemonės ir iniciatyvos, kuriomis siekiama apsaugoti kultūros vertybes. Svarbiausia iš šių priemonių yra Direktyva 2014/60/ES dėl neteisėtai iš valstybės narės teritorijos išvežtų kultūros objektų grąžinimo[5]. Remiantis šia direktyva, leidžiama grąžinti bet kokį kultūros objektą, kurį valstybė narė pripažino nacionaline vertybe, turinčia meninę, istorinę ar archeologinę vertę. Šiuo tikslu centrinės valdžios institucijos, atsakingos už minėtos direktyvos įgyvendinimą valstybėse narėse, privalo bendradarbiauti ir keistis informacija apie netesėtai išvežtus kultūros objektus, naudodamosi Vidaus rinkos informacine sistema (IMI).

Kitas svarbus Reglamento papildymas yra neseniai priimtas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/880 dėl kultūros vertybių įvežimo ir importo[6]. Šia nauja priemone nustatomos taisyklės ir sąlygos dėl laikinojo arba nuolatinio kultūros vertybių, kurios buvo sukurtos arba rastos trečiosiose šalyse, importo Sąjungoje, taip pat dėl tokių vertybių vežimo tranzitu. Dėl jo išorės prekybos aspekto Reglamento (ES) 2019/880 tipologija pirmiausia buvo grindžiama 1970 m. UNESCO nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvencija[7].

Galiausiai dviem susijusiomis *ad hoc* Sąjungos priemonėmis – Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1210/2003[8] ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 36/2012[9] – draudžiama prekyba kultūros vertybėmis su Iraku ir Sirija.

3.2. Tarptautinės aplinkybės

Svarbiausia tarptautinio lygmens priemonė, susijusi su kultūros vertybių eksportu, yra 1970 m. UNESCO konvencija. Iki šiol minėtą konvenciją pasirašė 140 sutarties šalių, o ją ratifikavo 26 valstybės narės.

4. REGLAMENTO ĮGYVENDINIMAS

4.1. Tikslai ir veiklos rezultatai

Reglamentu nustatomos vienodos kultūros vertybių kontrolės, vykdomos prieš jas eksportuojant iš Sąjungos muitų teritorijos, taisyklės, siekiant, viena vertus, išsaugoti laisvą judėjimą vidaus rinkoje ir, kita vertus, apsaugoti valstybių narių nacionalines vertybes. Apskritai valstybės narės mano, kad įgyvendinant Reglamentą šie tikslai pasiekti. Vis dėlto nustatyta ir tobulintinų sričių.

[5] 2014 m. gegužės 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/60/ES dėl neteisėtai iš valstybės narės teritorijos išvežtų kultūros objektų grąžinimo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 1024/2012 (Nauja redakcija) (OL L 159, 2014 5 28, p. 1).

[6] 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/880 dėl kultūros vertybių įvežimo ir importo (OL L 151, 2019 6 7, p. 1).

[7] Paryžius, 1970 m. lapkričio 14 d.

[8] 2003 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1210/2003 dėl tam tikrų konkrečių ekonominių ir finansinių santykių su Iraku apribojimo ir panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 2465/96 (OL L 169, 2003 7 8, p. 6).

[9] 2012 m. sausio 18 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 36/2012 dėl ribojamųjų priemonių, atsižvelgiant į padėtį Sirijoje, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 442/2011 (OL L 16, 2012 1 19, p. 1).

Visų pirma, kalbant apie kovą su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, Reglamentas įgyvendintas pakankamai gerai. Daugumos valstybių narių nuomone, jame nurodyta licencijų išdavimo sistema yra labai svarbi priemonė siekiant užtikrinti prekybos su trečiosiomis šalimis teisėtumą, ypač kai kalbama apie kultūros vertybes, kurioms, neatsižvelgiant į jų vertę (pvz., archeologiniai objektai, paminklų dalys ir t. t.), reikia eksporto licencijos. Kalbant apie kitas kultūros vertybių kategorijas, nustatyta atvejų, kai objektas buvo sąmoningai nuvertintas siekiant jį eksportuoti be licencijos.

Valstybės narės pažymi, kad daugiau informacijos apie nacionalinės teisės aktus, susijusius su paveldu, padėtų kompetentingoms institucijoms, atsakingoms už licencijų išdavimą, veiksmingiau kovoti su neteisėta prekyba. Kalbant apie muitinių tikrinimų veiksmingumą, juos visada galima patobulinti skiriant daugiau žmogiškųjų ir materialinių išteklių prie išorės sienų, taip pat nustatant ir pritaikant geriausią patirtį.

2017 m. buvo sukurta projekto grupė, kurios tikslas – išnagrinėti valstybių narių darbo metodus, naudojamus kultūros vertybių kilmei tirti, kuriuos taiko tiek kompetentingos institucijos (gaudamos licencijų paraiškas), tiek muitinės (tikrindamos siuntas arba eksporto licencijas), siekiant nustatyti geriausią patirtį ir parengti praktines rekomendacijas dėl licencijų išdavimo ir muitinių tikrinimų.

Kitos priemonės, kurias valstybės narės nustatė siekdamos pagerinti bendrą Reglamento veiksmingumą, yra gairės, padedančios suprasti sąvokas „neabejotinai ir teisėtai esantis“, pagal kurias nustatoma valstybė narė, kompetentinga išduoti eksporto licenciją[10]. Taip būtų užkirstas kelias nesąžiningiems veiklos vykdytojams laikinai perkelti kultūros vertybes į kitą valstybę narę tik tam, kad būtų galima pateikti prašymą išduoti licenciją kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje objektas nurodomas ir saugomas kaip nacionalinė vertybė.

4.2. Kultūros vertybių apibrėžtis

Reglamente neapibrėžta, kas yra kultūros vertybė. Tačiau jo I priede išvardyta 15 vertybių kategorijų, patenkančių į Reglamento taikymo sritį. Prie daugumos išvardytų kategorijų nurodyta mažiausia amžiaus ir vertės riba. Kultūros vertybėms, kurių amžius ir vertė mažesni už nurodytą ribą, nereikia eksporto licencijos. Paprastai tokia vertybė laikoma kompromisiniu produktu pagal 1970 m. UNESCO konvencijos 1 straipsnyje išvardytas kategorijas, pridedant amžiaus ir vertės ribas. Apskritai manoma, kad I priede pateikiama tinkama sistema.

Siekiant suprasti tikslią I priede išvardytų kategorijų taikymo sritį, nustatyti konkretūs sunkumai, susiję su tam tikrų rūšių kultūros vertybių, pvz., monetų, vienodu vertinimu valstybėse narėse, objektų, palyginti su 13.b kategorijos egzemplioriais, kolekcijų apimtimi, liturginių ikonų priskyrimu paveikslų arba paminklų dalių kategorijai[11], taip pat skirtingomis valstybių narių nuomonėmis dėl to, ar 15.a kategorijos tam tikrų rūšių vertybių sąrašas yra išsamus ar orientacinis.

Reglamento 8 straipsnio komiteto sukurtam pogrupiui 2013 m. buvo pavesta apibendrinti vyraujančias nuomones apie tai, kaip vertinti skirtingų kategorijų kultūros vertybes, be to,

[10] Deja, nė viena susijusi byla nebuvo nagrinėta Europos Teisingumo Teisme, todėl šios dvi sąvokos nėra konkrečiai apibrėžtos.

[11] Pagrindinis praktinis skirtumas yra tas, kad paveikslų (3 kategorija) vertės riba yra 150 000 EUR, o paminklų dalims (2 kategorija) eksporto licencija turėtų būti išduota neatsižvelgiant į rinkos vertę.

nustatyti pagrindiniai valstybių narių skirtumai pirmiau minėtų klausimų srityje. Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad visų pirma, atsižvelgiant į liturginių ikonų klasifikavimą, tikimasi, kad naujajame Reglamente (ES) 2019/880 dėl kultūros vertybių importo pateikti paaiškinimai padės išspręsti šį klausimą (liturginės ikonos ir statulos yra religinių paminklų dalys).

4.3. Amžiaus ribos ir finansinės ribinės vertės

Reglamente nustatytos amžiaus ribos, taikomos tam tikrų kategorijų kultūros vertybėms, iš esmės laikomos tinkamomis. Ateityje šios nuostatos gali būti tobulinamos, siekiant patikslinti transporto priemonių amžiaus ribą, nuo 50 iki 70 metų padidinti kai kurias mažiausias ribines vertes ir nustatyti mažiausią kolekcijų kategorijos amžiaus ribą, kad būtų išvengta nereikalingo daugybės šiuolaikinių gaminių muitinio tikrinimo.

Dauguma valstybių narių finansines ribines vertes laiko gana didelėmis, o mažuma – trys valstybės narės – mano, kad jas reikėtų toliau didinti.

Tuo atveju, kai eksportą vykdo privatūs asmenys, eksporto licencijos paraiškoje nurodyta vertė dažniausiai yra sąskaitoje faktūroje nurodyta sandorio vertė, o muziejų vykdomo laikinojo eksporto atveju – rengiant parodą užsienyje – turi būti nurodyta draudimo liudijimo vertė.

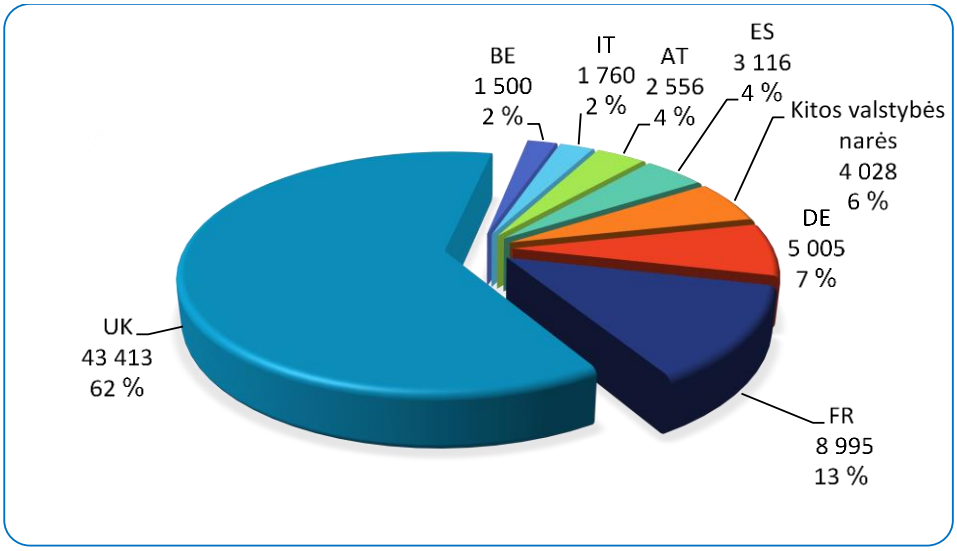
Vieni pareiškėjai vengia nurodyti vertę, o kiti negali pateikti apytikrių skaičiavimų, todėl standartinių eksporto licencijų atveju dauguma valstybių narių sistemingai nurodo muitinę vertę muitinės deklaracijoje, pateikiamoje eksportuojant.

Dauguma atsakymus pateikusių valstybių narių mano, kad, jeigu įmanoma, būtų naudinga parengti vienodą požiūrį į kultūros vertybių vertinimą.

4.4. Skaičiai, susiję su standartinėmis eksporto licencijomis

2014–2017 m. laikotarpiu valstybės narės išdavė 70 443 standartines licencijas (taip pat žr. priedo 1 lentelę, kurioje pateikti metiniai duomenys).

2014–2017 m. valstybių narių standartinės licencijos

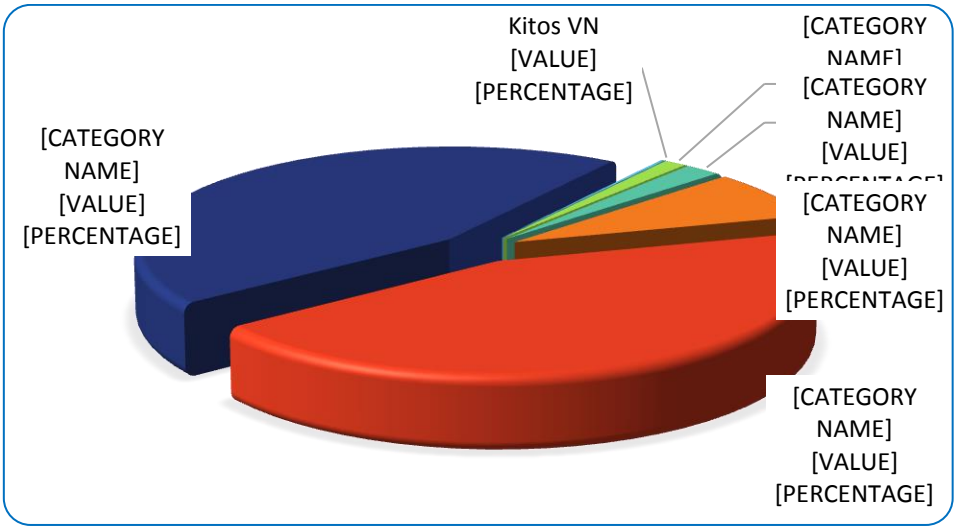
Pagrindinės kategorijos, kurioms ataskaitiniu laikotarpiu buvo gautos licencijų paraiškos, mažėjančia tvarka: archeologiniai objektai (daugiausia parodoms); inkunabulai, rankraščiai ir žemėlapiai; įvairūs 15 kategorijos antikvariniai daiktai, pvz., juvelyriniai dirbiniai, muzikos instrumentai, baldai, laikrodžiai, ginklai, žaislai, kilimai ir kt. (daugiausia galutiniam eksportui); po jų eina paveikslai, mozaikos, akvarele ar guašu nutapyti paveikslai ir skulptūros.

4.5. Specialios ir bendros atvirosios licencijos

Specialios atvirosios licencijos gali būti išduodamos konkrečiai kultūros vertybei, kurią reguliariai laikinai eksportuoja privatus asmuo (Įgyvendinimo reglamento 10 str.). 2014–2017 m. laikotarpiu išduotos 1 428 specialios atvirosios licencijos (taip pat žr. priedo 2 lentelę, kurioje pateikti metiniai duomenys). Daug valstybių narių praneša, kad nenumato tokių licencijų išdavimo. Valstybės narės specialias atvirąsias licencijas daugiausia išduoda muzikos instrumentams, kurie eksportuojami meniniams pasirodymams, arba senovinėms transporto priemonėms, kurios eksportuojamos parodoms.

Išskyrus dvi valstybes nares, visos kitos valstybės narės ataskaitiniu laikotarpiu išdavė palyginti mažai tokių licencijų.

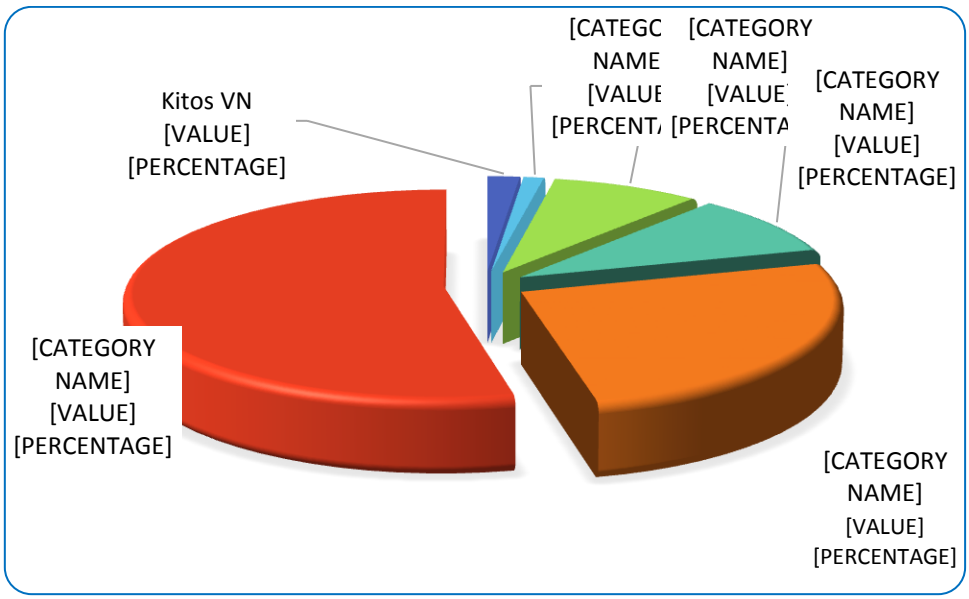
2014–2017 m. valstybėse narėse galiojusios specialios atvirosios licencijos

Įgyvendinimo reglamentu nustatytas ilgiausias specialių atvirųjų licencijų galiojimo laikotarpis yra penkeri metai. Dauguma valstybių narių, išduodančių tokias licencijas, taiko šį terminą; tačiau yra keletas išimčių, kai ilgiausias galiojimo laikotarpis nenurodytas arba yra trumpesnis (1–3 metai).

Bendros atvirosios licencijos (Įgyvendinimo reglamento 13 str.) leidžia muziejams ir panašioms institucijoms reguliariai laikinai eksportuoti kultūros vertybes. 2014–2017 m. laikotarpiu išduota 1 501 bendra atviroji licencija (taip pat žr. priedo 3 lentelę, kurioje pateikti metiniai duomenys). Ilgiausias tokių licencijų galiojimo laikotarpis taip pat yra penkeri metai. Dauguma tokias licencijas išduodančių valstybių narių taiko trumpesnį terminą. Trukmė paprastai priklauso nuo draudimo apsaugos arba paskolos ar parodos poreikių.

2014–2017 m. valstybėse narėse galiojusios bendros atvirosios licencijos

4.6. Eksporto licencijos reikalavimo išimtis

Tik viena iš atsakymus pateikusių valstybių narių pranešė, kad pasinaudojo galimybe nereikalauti eksporto licencijos, kaip numatyta 2 straipsnio 2 dalyje, vertybėms, kurios yra ribotos archeologinės ar mokslinės vertės. Pagrindinis argumentas, kodėl verta pasinaudoti šia galimybe, yra tas, kad archeologiniai objektai, kurie nėra tiesioginiai kasinėjimų produktai, laikomi ribotos mokslinės vertės, nes yra atskirti nuo savo archeologinių ir istorinių aplinkybių.

4.7. Licencijos paraiškos atmetimo priežastys

Tik kelios valstybės narės atsisakė išduoti eksporto licenciją, nes aptariamoms kultūros vertybėms pagal 2 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą buvo taikomi nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos saugomos meninės, istorinės ar archeologinės vertės nacionalinės vertybės. Daugeliu atvejų eksporto licencijos paraiška atmetama arba pareiškėjas ją atsiima dėl kitų priežasčių, kaip antai: nepakankamų teisėtos kilmės įrodymų; taikomų taisyklių nesilaikymo; dėl to, kad daiktas suklastotas; dėl to, kad klausimas, kuri valstybė narė yra kompetentinga išduoti licenciją, nėra išspręstas.

Atvejai, kai pareiškėjas atsisako pateikti papildomos informacijos apie kilmę, kai to prašoma, ir tuomet nedelsiant atsiima savo paraišką, yra reti. Kai tai nutinka, dauguma valstybių narių atmeta paraišką, informuoja pareiškėją ir, jeigu kyla įtarimų dėl neteisėtos kilmės, apie šį atvejį taip pat praneša atitinkamoms teisėsaugos institucijoms.

4.8. Klausimai, susiję su licencijų blankais

Toliau pateikti su licencijų blankų naudojimu susiję klausimai.

Nuotraukos įtraukimas į licencijos paraišką yra labai svarbus elementas, nes pagal ją, tikrindama eksporto licenciją, muitinė gali nustatyti objektą. Kalbant apie galutinį eksportą, didžioji dauguma valstybių narių reikalauja pateikti nuotraukas. Kai kurios valstybės narės taiko tam tikras išimtis tais atvejais, kai kolekcijos eksportuojamos laikinai, arba itin didelių matmenų mažos vertės archeologiniams objektams ar knygoms, kurios neturi ypatingų atpažinimo ženklų.

Įgyvendinimo reglamento 5 straipsnyje nustatyta, kad eksporto licencijos blanko lapas Nr. 3[12] turėtų būti grąžintas išdavusiai kompetentingai institucijai, siekiant patvirtinti, kad eksportas iš tiesų buvo įvykdytas ir kad licencija buvo naudojama, tačiau tai daroma tik 20 proc. atvejų.

Be centrinės elektroninės registravimo sistemos gana sunku patikrinti, ar lapas Nr. 3 buvo grąžintas, ypač jeigu vertybės iš Sąjungos teritorijos išvežtos per kitą valstybę narę. Kai kurios valstybės narės praneša, kad nagrinėja būdus, kaip patobulinti šiuos patikrinimus. Reikėtų pažymėti, kad naujajame reglamente dėl kultūros vertybių importo numatyta sukurti centralizuotą elektroninę dokumentų reikalavimų valdymo sistemą. Sistema galėtų būti sukurta taip, kad būtų galima patenkinti ir eksporto licencijų išdavimo sistemos poreikius, įskaitant patikrinimą, ar eksportas buvo įvykdytas.

4.9. Licencijų atšaukimas arba panaikinimas

Maždaug pusė valstybių narių yra priėmusios teisės aktus, kuriuose numatytas licencijų panaikinimas arba atšaukimas po to, kai jos buvo išduotos, šiuo tikslu taikant konkrečias nuostatas, susijusias su kultūros vertybėmis, arba bendrosios administracinės teisės aktus, kuriuose raginama panaikinti administracinį aktą, kai jis pagrįstas klaidinančia arba neteisinga informacija. Tačiau tik viena valstybė narė ataskaitiniu laikotarpiu panaikino (tris) licencijas.

Pareiškėjas gali atšaukti licencijas po to, kai jos buvo išduotos. Tokiais atvejais dauguma valstybių narių reikalauja, kad licencijos grąžinimas būtų registruojamas kaip atšauktas. Daug valstybių narių praneša, kad jei licencijos galiojimo laikotarpiu licencija nenaudojama, apie tai ne visada pranešama kompetentingai institucijai, nes daugeliu atvejų negrąžinamas licencijos blanko lapas Nr. 3 (žr. 3.8 punktą).

4.10. Naudojimasis elektroninėmis sistemomis

Eksporto licencijos elektroniniu būdu išduodamos tik vienoje valstybėje narėje. Keliose valstybėse narėse užpildyti ir pateikti paraišką galima elektroniniu būdu (pvz., internetu užpildant aktyvų PDF formato dokumentą), bet ją pasirašant ir tuomet išduodant pačią eksporto licenciją vis dar naudojami popieriniai dokumentai. Popierinių dokumentų naudojimu grindžiamos sistemos taikymą pirmiausia lemia Įgyvendinimo reglamente nustatyti apribojimai ir reikalavimai, susiję su klastojimo prevencija. Kai kurios valstybės narės norėtų ir planuoja sukurti sistemą, pagal kurią licencijos būtų išduodamos elektroniniu

[12] Licencijos blanką sudaro trys lapai: lapas Nr. 1 yra paraiška, lapas Nr. 2 yra skirtas licencijos turėtojui, lapas Nr. 3 turi būti grąžintas išdavusiai institucijai, kai kultūros vertybė išvežta iš Sąjungos.

būdu. Visų pirma trys valstybės narės apsvarstė galimybę sukurti bendrą sistemą ir išnagrinėjo duomenų apsaugos bei nacionalinių leidimų konfidencialumo klausimus.

17 valstybių narių pareiškė manančios, kad būtų naudinga ES lygmeniu sukurti bendrą elektroninę duomenų bazę arba internetinę paslaugą eksporto licencijoms išduoti. 3 valstybės narės tam prieštarautų, nes jos pageidauja ir toliau naudoti savo pačių duomenų bazes (kurios apima ir nacionalines, ir Sąjungos eksporto licencijas) arba todėl, kad, jų nuomone, nuostatų aiškinimo skirtumai trukdytų sistemai. 2 valstybės narės nepareiškė nuomonės šiuo klausimu. Bet kuriuo atveju, pradėjus naudotis elektronine sistema, reikėtų iš dalies pakeisti Įgyvendinimo reglamento nuostatas, kuriomis nustatomas popierinių licencijų išdavimas.

4.11. Sankcijos ir kitos priemonės

Reglamente reikalaujama, kad valstybės narės priimtų taisykles dėl veiksmingų, proporcingų ir atgrasančių sankcijų, taikytinų pažeidus Reglamento nuostatas. Daugeliu atvejų šios sankcijos yra ir administracinės, ir baudžiamosios – gali būti skiriamos baudos ir laisvės atėmimo bausmės (vidutiniškai ne daugiau kaip 2,5 metų).

Be šių priemonių, kai kurios valstybės narės ėmėsi ir kitų priemonių, pavyzdžiui, kultūros vertybių konfiskavimo; priemonių, susijusių su kultūros vertybių importu iš trečiųjų šalių, taip pat susijusių su kultūros vertybėmis, kuriomis prekiauja teroristinės arba ginkluotos grupuotės; prekiautojams meno kūriniais taikomo reikalavimo vykdyti apskaitą ir registruoti sandorius; baudų už tai, kad apie kultūros vertybės, eksportuotos pagal laikinąją licenciją, grąžinimą nebuvo pranešta.

4.12. Institucijų bendradarbiavimas

Visose valstybėse narėse muitinė yra institucija, visų pirma atsakinga už eksporto licencijų buvimo ir jų atitikties kontrolę pasienyje. Atliekant šias užduotis, muitinei tam tikrais atvejais padeda policija ir (arba) kitos sienų saugumo ar vidaus pajamų tarnybos.

Nors Reglamente nenumatytos konkrečios administracinio bendradarbiavimo procedūros, už Reglamento įgyvendinimą atsakingų valdžios institucijų keitimasis informacija buvo pripažintas būtina priemone jo veiksmingumui gerinti, ypač tais atvejais, kai valstybė narė, išskyrus tą, kurios kultūros paveldui priskiriamas objektas, turi išduoti eksporto licenciją.

Skirtingų valstybių narių kompetentingos institucijos bendradarbiauja nedažnai. Kai kurios institucijos kreipiasi į savo partneres kitoje valstybėje narėje, kad gautų informacijos apie nacionalinės teisės aktus, patikrintų, ar objektas priskiriamas nacionalinėms vertybėms, daugiau sužinotų apie jo kilmės vietą arba patikrintų joje išduotus sertifikavimo dokumentus. Dauguma valstybių narių kompetentingų institucijų ataskaitiniu laikotarpiu nesikreipė į savo partneres kitose valstybėse narėse, o keletas jų ryšius užmezgė 5–20 kartų.

Už eksporto licencijų išdavimą atsakinga institucija, t. y. kompetentinga institucija, daugeliu (bet ne visais) atvejų yra nacionalinė kultūros ministerija. Maždaug ketvirtadalis atsakymus pateikusių valstybių narių šią užduotį patikėjo daugiau nei vienai nacionalinio paveldo apsaugos srityje besispecializuojančiai tarnybai, kartais atsižvelgdamos į kategoriją, kuriai priklauso kultūros vertybė, pvz., archeologiniai objektai, istoriniai archyvai ir kt. Dviejose federacinėse valstybėse narėse tokios tarnybos yra decentralizuotos. Keletas valstybių narių taip pat įtraukia kitus viešuosius subjektus, turinčius atitinkamos patirties eksporto licencijų

išdavimo srityje, pavyzdžiui, nacionalinę biblioteką, nacionalinį muziejų ar aplinkos departamentą.

Kalbant apie muitinės ir kompetentingų institucijų bendradarbiavimą toje pačioje valstybėje narėje, dauguma valstybių narių patvirtina, kad jų nacionalinės valdžios institucijos, dalyvaujančios įgyvendinant šį reglamentą, bendradarbiauja pakankamai ir veiksmingai, tačiau septynios iš jų mano, kad dar yra ką tobulinti. Nemažai valstybių narių pranešė, kad ėmėsi veiksmų, kuriais siekiama pagerinti tokį nacionalinių valdžios institucijų bendradarbiavimą, pavyzdžiui, pasirašyti susitarimo memorandumus, organizuoti reguliarius bendrus posėdžius arba rengti bendrus orientacinius vadovus ar nacionalines procedūrines gaires, kurios taip pat gali būti arba buvo naudojamos atitinkamų nacionalinių agentūrų ir (arba) institucijų pareigūnų mokymo sesijose.

Kalbant apie bendradarbiavimą su kitomis nacionalinėmis tarnybomis ar įstaigomis, maždaug pusė valstybių narių yra sudariusios rašytinius bendradarbiavimo susitarimus su nacionaline policija, kitomis teisėsaugos institucijomis, prokurorais ir kt.

Kai kurios valstybių narių muitinės arba kompetentingos institucijos taip pat bendradarbiauja su trečiųjų šalių institucijomis arba tarptautinėmis organizacijomis ir įstaigomis, kurios aktyviai kovoja su neteisėta prekyba kultūros vertybėmis, pavyzdžiui, Interpolu, Pasaulio muitinių organizacija (PMO), Europolu ir kt.

16 valstybių narių muitinių kartu su kitomis valdžios institucijomis ar organizacijomis parengė bendrus tikslinius veiksmus prieš neteisėtą prekybą ir (arba) dalyvavo įgyvendinant šiuos veiksmus, pavyzdžiui, operacijas „Pandora I“ (2016 m. lapkričio mėn.) ir „Pandora II“ (2017 m. lapkričio mėn.), bendradarbiaudamos su Interpolu, Europolu, UNESCO ir PMO, taip pat bendras operacijas „Colosseum“ ir „Odysseus“, bendradarbiaudamos su PMO regionine žvalgybos ryšių palaikymo tarnyba Vakarų Europoje, Interpolu, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF), Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generaliniu direktoratu (TAXUD), Tarptautine muziejų taryba, Italijos kultūros paveldo ministerija ir Italijos „Guardia di Finanza“.

Kai muitinė aptinka įtartiną siuntą, paprastai imasi tolesnių veiksmų ją sulaikydama ir kreipdamasi į kompetentingą instituciją, kuri daugeliu atvejų tiria galimą teisės aktų pažeidimą kartu su policija ir prokuroru. Jei patvirtinama, kad kultūros vertybė negali būti eksportuojama, muitinė ją konfiskuoja (kai kuriais atvejais šį sprendimą priima valstybės narės kompetentinga institucija).

4.13. Materialiniai ir žmogiškieji ištekliai

Daugumos valstybių narių poreikiai, susiję su darbuotojais ir ištekliais, reikalingais Reglamentui įgyvendinti, ataskaitiniu laikotarpiu nepakito. Keliose valstybėse narėse eksporto licencijoms išduoti reikia šiek tiek daugiau kultūros srities ekspertų, tačiau kartais sunku įvertinti, ar didesnį poreikį lemia Sąjungos ar nacionalinių eksporto licencijų paraiškos. Dvi ataskaitas pateikusios valstybės narės mano, kad jų tarnyboms nuolat trūksta darbuotojų.

5. IŠVADOS IR NEIŠSPRĘSTI KLAUSIMAI

Remiantis 2014–2017 m. ataskaitiniu laikotarpiu iš valstybių narių gauta grįžtamąja informacija, atrodo, kad Reglamentas sėkmingai įgyvendinamas siekiant jo tikslų, ir manoma, kad jis yra svarbi teisinė priemonė valstybių narių kultūros paveldui apsaugoti.

Valdžios institucijų, atsakingų už Reglamento taikymą visoje Sąjungoje, bendradarbiavimas įvardijamas kaip galimas aspektas, kuriuo remiantis galima pagerinti įgyvendinimą. Galimi veiksmai, kurių valstybės narės galėtų imtis šiuo tikslu, apima mokymo sesijų organizavimą, keitimąsi informacija, dalyvavimą bendrose operacijose ir pagalbą nustatant kultūros vertybių kilmę ir teisinį statusą.

Reaguojant į valstybių narių raginimą parengti geriausios praktikos rinkinį (*žr.* ankstesnės ataskaitos dėl Reglamento (EB) Nr. 116/2009 įgyvendinimo 6.3 skirsnį[13]), pagal programą „Muitinė 2020“ buvo sukurta projekto grupė, kurios tikslas – išnagrinėti dabartinį įgyvendinimą valstybėse narėse ir nustatyti geriausią patirtį, susijusią su kultūros vertybių kontrole tiek kompetentingos institucijos lygmeniu (kilmės kontrolė licencijų išdavimo tikslais), tiek muitinės lygmeniu (siuntų eksporto kontrolė ir eksporto licencijų tikrinimas).

Atsižvelgiant į Reglamento I priede nurodytų kategorijų vienodo supratimo skatinimą, vyksta diskusijos ekspertų grupės lygmeniu. Reglamento (ES) 2019/880 priėmimas laikomas teigiamu pokyčiu, nes jame pateiktais paaiškinimais, susijusiais su liturginių ikonų priskyrimu paminklų dalims, bus užtikrintas reikiamas teisinis tikrumas.

Galiausiai valstybės narės labiau nei bet kada anksčiau patvirtina, kad reikia pereiti nuo popierinių eksporto licencijų sistemos prie elektroninės, bepopierės sistemos. Jų nuomone, toks žingsnis palengvins eksporto licencijų išdavimą ir kontrolę, leis geriau stebėti jų naudojimą ir skatins geresnį bendradarbiavimą tarp valstybių narių administravimo institucijų, atsakingų už Reglamento įgyvendinimą. Reglamente (ES) 2019/880 dėl kultūros vertybių įvežimo ir importo numatyta sukurti tokią centralizuotą elektroninę sistemą, kurią naudojant būtų išduodamos importo licencijos ir muitinei būtų galima pateikti importuotojo patvirtinimus. Kuriant šią sistemą, reikėtų atsižvelgti į galimybę įtraukti ir eksporto licencijų valdymą.

[13] COM(2015) 144 *final*, 2015 4 1.

6. PRIEDAI

1 lentelė. Valstybių narių išduotos standartinės licencijos*

	Metai				2014–2017 m.	Bendro kiekio dalis (%)
	2014	**2015**	**2016**	**2017**		
BE	410	389	355	346	1 500	2,13 %
BG	0	3	8	3	14	0,02 %
CZ	24	7	80	101	212	0,30 %
DK (3)						
DE	1 201	1 311	1 332	1 161	5 005	7,11 %
EE	0	0	2	4	6	0,01 %
IE	14	18	6	7	45	0,06 %
EL	1	2	2	2	7	0,01 %
ES	731	834	822	779	3 166	4,50 %
FR	3 102	2 925	2 968		8 995	12,77 %
HR	17	20	16	24	77	0,11 %
IT (1)	566	635	559		1 760	2,50 %
CY	3	3	2	3	11	0,02 %
LV	0	0	2	1	3	0,00 %
LT	0	9		0	9	0,01 %
LU	2	11	7	2	22	0,03 %
HU	6	28	55	30	119	0,17 %
MT	23	26	20	33	102	0,14 %
NL	214	317	314	398	1 243	1,76 %
AT	525	543	808	690	2 566	3,64 %
PL	121	81	81	8	291	0,41 %
PT (2)	229	230	280	358	1 097	1,56 %
RO (3)						
SI	5	3	4	8	20	0,03 %
SK	1	2	1		4	0,01 %
FI	0	10	6	3	19	0,03 %
SE	265	99	226	137	727	1,03 %
UK	12 642	11 553	10 746	8 472	43 413	61,64 %
Iš viso	**20 102**	**19 059**	**18 702**	**12 570**	**70 433**	**100,00 %**

(*) Viena licencija gali apimti keletą kultūros objektų; duomenys apima tiek galutinį, tiek laikinąjį eksportą.
(1) 2014 m.: 242 – galutinai, 324 – laikinai. 2015 m.: 364 – galutinai, 271 – laikinai. 2016 m.: 307 – galutinai, 252 – laikinai.
(2) 2014 m. – 3 pakeistos; 2015 m. – 4 atšauktos.
(3) Statistinių duomenų nepateikta.

2 lentelė. Galiojančios specialios atvirosios licencijos

	Metai				2014–2017 m.	Bendro kiekio dalis (%)
	2014	2015	2016	2017		
BE	0	0	0	0	0	0,00 %
BG	0	0	0	0	0	0,00 %
CZ	0	0	0	0	0	0,00 %
DK (1)					0	0,00 %
DE	0	0	2	109	111	7,77 %
EE	0	0	0	0	0	0,00 %
IE	0	0	0	0	0	0,00 %
EL	0	0	0	0	0	0,00 %
ES	0	0	0	0	0	0,00 %
FR	12	5	1		18	1,26 %
HR	0	0	0	0	0	0,00 %
IT	0	0	0		0	0,00 %
CY	0	0	0	0	0	0,00 %
LV	0	0	0	0	0	0,00 %
LT	0	0	0	0	0	0,00 %
LU	0	0	0	0	0	0,00 %
HU	0	0	0	0	0	0,00 %
MT	0	0	0	0	0	0,00 %
NL	70	167	189	212	638	44,68 %
AT	0	0	0	0	0	0,00 %
PL	12	6	7	4	29	2,03 %
PT	0	0	0	0	0	0,00 %
RO (1)					0	0,00 %
SI	1	0	1	1	3	0,21 %
SK	0	0	0		0	0,00 %
FI	0	0	0	0	0	0,00 %
SE	0	0	0	0	0	0,00 %
UK	67	238	141	183	629	44,05 %
Iš viso	**162**	**416**	**341**	**509**	**1 428**	**100,00 %**

(1) Statistinių duomenų nepateikta.

3 lentelė. Galiojančios bendros atvirosios licencijos

	Metai				2014–2017 m.	Bendro kiekio dalis (%)
	2014	2015	2016	2017		
BE	0	0	0	0	0	0,00 %
BG	1	5	0	3	9	0,60 %
CZ	0	0	0	0	0	0,00 %
DK (1)					0	0,00 %
DE	0	0	145	244	389	25,92 %
EE	0	0	0	0	0	0,00 %
IE	0	0	0	0	0	0,00 %
EL	6	4	3	4	17	1,13 %
ES	177	199	226	201	803	53,50 %
FR	0	0	0	0	0	0,00 %
HR	1	0	1	3	5	0,33 %
IT	0	0	0		0	0,00 %
CY	1	1	0	0	2	0,13 %
LV	0	0	0	4	4	0,27 %
LT	0	0	0	0	0	0,00 %
LU	0	0	0	0	0	0,00 %
HU	0	0	0	0	0	0,00 %
MT	0	0	0	0	0	0,00 %
NL	0	0	0	0	0	0,00 %
AT	0	0	0	0	0	0,00 %
PL	29	29	36	30	124	8,26 %
PT	0	0	0	0	0	0,00 %
RO (1)					0	0,00 %
SI	21	40	40	40	141	9,39 %
SK	0	0	0		0	0,00 %
FI	0	0	0	0	0	0,00 %
SE	0	0	0	7	7	0,47 %
UK	0	0	0	0	0	0,00 %
Iš viso	**236**	**278**	**451**	**536**	**1 501**	**100,00 %**

(1) Statistinių duomenų nepateikta.

4 lentelė. Atmestos standartinių licencijų paraiškos

	Metai				2014–2017 m.	Bendro kiekio dalis (%)
	2014	2015	2016	2017		
BE (1)	0	0	0	0	0	0,00 %
BG	0	0	0	0	0	0,00 %
CZ	0	0	0	1	1	0,21 %
DK (3)					0	0,00 %
DE	0	0	0	2	2	0,43 %
EE	0	0	0	0	0	0,00 %
IE	0	0	0	0	0	0,00 %
EL	3	1	1	0	5	1,07 %
ES	70	58	45	0	173	37,12 %
FR	0	0	0		0	0,00 %
HR	0	0	0	0	0	0,00 %
IT (2)	75	50	87		212	45,49 %
CY	0	0	0	0	0	0,00 %
LV	0	0	0	5	5	1,07 %
LT	0	0	0	0	0	0,00 %
LU	0	0	0	0	0	0,00 %
HU	1	0	2	0	3	0,64 %
MT	2	0	4	0	6	1,29 %
NL	0	0	0	0	0	0,00 %
AT	0	1	0	1	2	0,43 %
PL	0	1	0	0	1	0,21 %
PT	0	0	0	0	0	0,00 %
RO (3)					0	0,00 %
SI	0	0	0	0	0	0,00 %
SK	0	0	0		0	0,00 %
FI	0	1	1	1	3	0,64 %
SE	1	0	0	0	1	0,21 %
UK	13	17	6	16	52	11,16 %
Iš viso	**165**	**129**	**146**	**26**	**466**	**100,00 %**

(1) 2014, 2015 ir 2016 m. informacijos nėra.
(2) Atsisakymas išduoti laisvo judėjimo sertifikatus.
(3) Statistinių duomenų nepateikta.

5 lentelė. Aptiktos reikalavimų neatitinkančios siuntos

	Metai				2014–2017 m.	Bendro kiekio dalis (%)
	2014	2015	2016	2017		
BE (1)	0	0	0	0	0	0,00 %
BG	0	0	0	0	0	0,00 %
CZ	0	1	1	0	2	1,21 %
DK (2)					0	0,00 %
DE	0	0	0	3	3	1,82 %
EE	0	0	0	0	0	0,00 %
IE	0	0	0	0	0	0,00 %
EL	3	0	0	0	3	1,82 %
ES	0	0	0	0	0	0,00 %
FR	0	0	0		0	0,00 %
HR	0	0	0	0	0	0,00 %
IT	9	5	5		19	11,52 %
CY	0	0	0	0	0	0,00 %
LV	0	0	0	0	0	0,00 %
LT	0	0	0	0	0	0,00 %
LU	0	0	0	0	0	0,00 %
HU	64	38	16		118	71,52 %
MT	0	1	3	2	6	3,64 %
NL	0	0	0	0	0	0,00 %
AT	0	0	0	3	3	1,82 %
PL	0	0	0	0	0	0,00 %
PT	0	0	0	0	0	0,00 %
RO (2)					0	0,00 %
SI	0	0	0	0	0	0,00 %
SK	0	0	0		0	0,00 %
FI	1	4	0	6	11	6,67 %
SE	0	0	0	0	0	0,00 %
UK	0	0	0	0	0	0,00 %
Iš viso	**77**	**49**	**25**	**14**	**165**	**100,00 %**

(1) 2014, 2015 ir 2016 m. informacijos nėra.
(2) Statistinių duomenų nepateikta.

6 lentelė. Valstybių narių išduotos standartinės licencijos, palyginti su atmestomis standartinių licencijų paraiškomis ir aptiktomis reikalavimų neatitinkančiomis siuntomis

	2011–2013 m.		**2014–2017 m.**	
Išduotos standartinės eksporto licencijos	69 895		70 433	
Atmestos standartinių eksporto licencijų paraiškos	318	0,45 %	466	0,66 %
Aptiktos reikalavimų neatitinkančios siuntos	147	0,21 %	165	0,23 %